

— R ý m a ř o v s k ý —
horizont



Čtrnáctideník regionu Rýmařovska

číslo 7/2012

vyšlo 6. 4. 2012

cena 15 Kč



Téma vydání: Financování sociálních služeb v Rýmařově v roce 2012



Foto: Vladimír Lehký



Euroregion Praděd sází na rozvoj cestovního ruchu

ročník XIV.



Na půdě janovické špulárny byl nalezen „poklad“



Zpověď Kláry a Báry - Ivany Chýlkové a Evy Holubové



Díky grantu Nadace OKD uspořádala ZŠ St. Ves výtvarné aktivity nejen pro děti

Městské muzeum a Galerie Octopus

Na půdě janovické špulkárnny byl nalezen „poklad“

O tom, že i více než 60 let po odsunu Němců z Rýmařova lze najít unikátní doklady jejich života v tomto místě, svědčí nedávný nález v bývalé Zuppingerově špulkárně v Janovicích. Stará tovární budova, řadu let prázdná a nyní procházející demolicí, skrývala na půdě „poklad“.

Během bouracích prací odhalili pracovníci skryš v nepřístupném místě pod krovem někdejší janovické špulkárnny, v níž byly uloženy dokumenty a předměty původních německých majitelů objektu. „Při prohlídce uložených věcí jsme konstatovali, že by mohly mít určitou historickou hodnotu, a proto jsme povolali pracovníky Městských služeb, aby vše naložili a odvezli do muzea,“ popisuje František Čermák z Městského úřadu Rýmařov osud nálezu.

V muzeu musely být nalezené předměty roztrženy a prohlédnuty, aby se dalo určit, zda jde skutečně o cenný nález, nebo jen hromadu „harampádí“. Pro muzejníky však mají hodnotu i předměty, které se běžně pokládají spíš za to druhé. „Z nálezů v janovické špulkárně se dá vyčíst leccos o životě lidí, kterým věci patřily, i o tehdejší době“ vysvětluje Martin Samson z rýmařovského muzea. Na stolech v depozitu vedle sebe leží věci denní potřeby, např. kompletní domácí lékárníčka, kuchyňské nádobí, žehličky, cestovní kufr, dětské hračky nebo schránka s dýmkami. Nález obsahoval samozřejmě

i oblečení a boty, dřevěná ramínka na šaty, ale také třeba flakony od parfémů.

Vedle toho byla nalezena řada psaných dokumentů, které jsou pro badatele ještě cennější. Kromě sbírky německých knih (románů, poezie, ale i přírodovědných děl či tzv. domácích rádců) se našla korespondence a osobní dokumenty čtyř osob: posledního německého majitele špulkárnny Alfreda Zuppinger, Herter Zuppingerové a studentů Helgy Kühnelové a Waltera Kühnela. V případě Alfreda Zuppinger a Helgy Kühnelové jsou známy i konkrétní údaje, neboť mezi ukrytými věcmi zanechali své doklady: Alfred Zuppinger pas vydaný Okresním úřadem v Rýmařově v roce 1935 a Členskou legitimaci Československé obchodní komory ve Vídni na rok 1935, Helga Kühnelová občanský průkaz z roku 1941, z něž se mimo jiné dovídáme, že se narodila v roce 1924 v Plzni.

Ryze osobní charakter mají další doklady, především deník Helgy Kühnelové, v němž si vedla osobní účetnictví, nebo dívčí památ-



Fota: archiv Městského muzea Rýmařov

ník s fotografiemi filmových hvězd 30. let, vystřiženými z novin. I další doklady, jako školní sešity, notové zápisy písní či sešit se stříhy na ženské šaty svědčí o tom, čím žila dospívající dívka na přelomu 30. a 40. let. „Ze všech předmětů dýchá doba, jsou to ale hlavně osobní věci, které nesou stopy života jednotlivců. Při jejich zkoumání zjistíme, že život těch lidí byl vlastně dost stejný jako je ten náš,“ shrnuje Martin Samson.

Nalezené předměty a dokumenty budou katalogizovány a uloženy v depozitáři muzea pro potřeby historických výstav. Soubor knih se stal základem oddělení německy psané literatury příruční muzejní knihovny. ZN



Městská knihovna



— R ý m a ř o v s k ý —
horizont



Čtrnáctideník regionu Rýmařovska

číslo 8/2012

vyšlo 20. 4. 2012

cena 15 Kč



**Příští týden navštíví Rýmařov
prezident republiky Václav Klaus**



**Zástupci města ocenili pedagogy
u příležitosti Dne učitelů**



Foto: Ing. Miloslav Marek

ročník XIV.



**Městské muzeum vystavuje do konce
dubna fotografie Jana Saudka**



**Hasičský záchranný sbor Rýmařov
uspořádal Den požární bezpečnosti**



**Rýmařovský desetiboj je na prahu
sedmé disciplíny**

Téma vydání

Revitalizace areálu bývalých stavebnin v Janovicích

Regenerace brownfield Janovice pokračuje

Na počátku března byly zahájeny práce na projektu Regenerace brownfield Janovice. Do dnešního dne byly rozebrány dřevěné krovy, udělán prořez náletů, který umožnil příjezd těžší

techniky, a provedena demolice budovy bývalé špulčárny.

Demolice velké budovy bývalé Zuppingerovy špulčárny neohrozila hnízdění čápa. Ten se letos



Investice do vaší budoucnosti
Evropská unie
ROPOKOVÁNÍ I. EVROPSKÉHO FONDU
PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ



i s družkou již usadil na cihlovém komíně, který z důvodu zachování každoročního hnízdění afrického návštěvníka zůstane zachován a bude tvořit výškovou dominantu parkových úprav.

Realizaci tohoto projektu provádí firma PB SCOM, s. r. o., Hranice, která vyhrála výběrové řízení s cenou 4 mil. 634 tisíc Kč. Celkové náklady na realizaci klidové zóny v této části města se odhadují na 5,5 mil Kč, z čehož 85 % pokryje dotace z Regionálního operačního

programu Moravskoslezsko a 800 tisíc Kč půjde z rozpočtu města.

Dokončení projektu se předpokládá koncem letošního roku. V místní části Janovice (Janušov) vznikne po jeho dokončení klidová zóna pro obyvatele i návštěvníky této lokality. Maminky s malými dětmi i starší občané si zde budou moci odpočinout na lavičkách v parku a větší děti jistě využijí víceúčelové sportoviště, které v této lokalitě doposud chybělo.

www.rymarov.cz

Proč byla k demolici vybrána právě budova bývalé špulčárny?

odpovídá starosta

Areál bývalé továrny na výrobu špulek v Janovicích byl po konkurzu na majitele, který zde provozoval po revoluci prodejnu stavebnin, opuštěný a zdevastovaný a šest let byl neúspěšně nabízen k prodeji v nedobrovolné exekuci Okresním soudem v Bruntále za nejnižší možnou dražební cenu 387 500 Kč. Pozemky areálu o výměře 4 698 m² vlastnil stát, resp. Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových, a jejich prodejní cena činila 657 000 Kč. O celý areál neměl dlouhodobě nikdo zájem, takže pustl a zchátralé a zničené nemovitosti přecházely do stavu nebezpečných ruin. Bylo zřejmé, že areál je neprodejný a pro každého podnikatele by znamenal jen nechtěnou přítěž v podobě zdevastovaných budov a ekologické zátěže.

Když se v Regionálním operačním programu MSK (ROP MSK) naskytla možnost na likvidaci

a přeměnu opuštěných továrních areálů na pozemky vhodné pro stavbu rodinných domků nebo odpočinkových veřejných zón, tehdejší zastupitelstvo se usneslo, že město areál vykoupi. Tak se i stalo a 1. 12. 2009 jsme nejprve vykoupi-li nemovitosti a 11. 10. 2010 i pozemky za celkovou cenu 1 044 500 Kč. Od počátku záměru neexistoval na revitalizaci jiný názor, než že budou budovy zbourány a areál přeměněn buď na obytnou nebo odpočinkovou zónu. Na záchranu budov bylo příliš pozdě a jejich oprava či rekonstrukce by byly neobyčejně finančně náročné a bez dotace nerealizovatelné. Dotační tituly však na podobné projekty neexistovaly. Pokud dnes někteří občané litují toho, že jsou budovy bourány a nenávratně z Janovic mizí, pak s nimi lze souhlasit v tom, že svůj život končí významně a kdysi jistě velmi krásné stavby, které ovšem

dnes již není možné zachránit. Zpočátku bylo záměrem spíše vytvoření a zasítování parcel pro výstavbu rodinných domků, kterých by po zapojení sousedních pozemků ve vlastnictví města mohlo být přibližně deset. Regionální program MSK však svými pravidly umožňoval pouze přeměnu na odpočinkovou zónu. Tak vznikl

projekt, který předpokládá výstavbu chodníků, dětského hřiště, odpočinkové zóny a zachování a sanaci komína, který po desetiletí osídlují čápi. Žádost o dotaci na realizaci projektu dopadla dobře, a tak dnes můžeme být svědky postupné přeměny celé lokality.

Ing. Petr Klouda,
starosta města Rýmařova



Odbory MěÚ informuji

odbor vnitřních věcí

Plánujete dovolenou v zahraničí, a nemáte platný cestovní pas?

Požádejte o vydání nového cestovního pasu a nenechávejte podání žádosti až do doby před letní turistickou sezónou. Vyhnete se tak zbytečným frontám na úřadech a ušetříte čas.

Máte-li platný cestovní pas, zkontrolujte si, do kdy platí. Hodláte-li cestovat mimo Evropskou unii, zjistěte si u zastupitelského úřadu daného

státu, jakou minimální dobu platnosti cestovního pasu vyžaduje. Upozorňujeme, že dnem **26. června 2012** skončí možnost cestování dětí zapsaných v cestovních dokladech rodičů. Po tomto datu musí mít **každý občan České republiky k vycestování do zahraničí vlastní cestovní doklad**. Z tohoto důvodu doporučuje-

me včas požádat o vydání cestovního dokladu dítěti. **K vycestování do států Evropské unie** lze kromě cestovního pasu **použít rovněž občanský průkaz**. Od 1. ledna 2012 lze požádat o vydání občanského průkazu také pro občany mladší 15 let.

Odbor vnitřních věcí
z podkladů Ministerstva vnitra ČR

— R ý m a ř o v s k ý —

horizont

Čtrnáctideník regionu Rýmařovska



číslo 23/2012

vyšlo 14. 12. 2012

cena 15 Kč



Rýmařovští dobrovolní hasiči získali novou techniku za 7 milionů



Vánoční zdobení v Nedělní škole řemesel ve Stránském



ročník XIV.



Městem prošel Mikulášem



Gynekologie v rýmařovské nemocnici bude vyšetřovat na novém sonografu



Beseda muzea: S Alicí Vybíralovou o Peruáncích a jejich životě

Kdo byl kdo

Příběh rýmařovské rodiny v zlomovém čase konce 19. a první poloviny 20. století (1. část)

Alfred Zuppinger a jeho dcera Herta

Asi jen málokdo, kdo se octne v tomto kraji a spatří zašlé náhrobky s německými jmény, kapličky se sloupci jmen věnované *Den Helden der Heimat* (Hrdinům vlasti), zaniklé vesnice a podobně, se nepozastaví nad věčnou historickou otázkou: Kdo byli ti lidé? Jací byli? Jak žili, na co a jak mysleli, byli stejní jako my, anebo úplně jiní? Na tyto otázky „malé historie“ se snaží odpovědět tzv. kulturní dějiny či jinak dějiny každodennosti.

Před nedávnem se do Městského muzea Rýmařov dostaly věci nalezené při bourání bývalé Zuppingerovy špulkárny v Janušově. Věci převážně osobního charakteru, jako dopisy, doklady, knihy atd., jež tvořily hlavní část nalezených předmětů, jsou z pohledu „velké historie“ pouze doplňkovými informacemi. Nám ale pomohou nahlédnout do dějin každodennosti „obyčejné rodiny“, jejímž domovem byl Rýmařov první poloviny minulého století. Zuppingerova špulkárna byla založena roku 1880 podnikatelem Zuppingerem, evangelíkem augsburského vyznání ze Švýcarska. Jeho národnost však v tehdejší době byla spíše formální, protože i se svou rodinou zřejmě pendloval po střední Evropě zcela bez ohledu na hranice. Například jeho syn Alfred, pozdější majitel špulkárny v Janovicích, se narodil ve Wolfurtu v Rakousku, další továrnu měli Zuppingerové ve Freyungu v Dolním Bavorsku. Ve zmiňovaném Wolfurtu, jenž je v současnosti velký asi jako

Rýmařov, po sobě rodina Zuppinger zanechala výraznou stopu. Kromě textilní továrny a mlýna Zuppingerové postavili důležitý kanál a patrně se podíleli i na dalších stavbách. Také jejich sídlo *Villa Zuppinger* s rozlehlými zahradami, postavená roku 1900 v secesním stylu, je vnímána jako důležitá a zajímavá stavba v regionálním kontextu.

Není tedy divu, že se ve druhé polovině 19. století objevili Zuppingerové i na Rýmařovsku, jež se rychle rozvíjelo. Jen dva roky před založením Zuppingerovy továrny byla do Rýmařova dovedena železnice s nadějí, že bude pokračovat a propojí Rýmařov s Uničovem, Šumperkem a dále Zábřehem na Moravě. Obzvláště rozvoj textilnictví hrál Zuppingerům do ruky, neboť rodina, o níž je první záznam z roku 1383 (podle rodinné kroniky, vycházející z výpisků archivních dokumentů z Rapperswil v švýcarském kantonu Sankt Gallen), měla v tomto oboru zkušenosti.

Část rodiny se usadila v Janušově, ale kontakty se starou vlastí udržovali stále velmi čilé, o tom svědčí i skutečnost, že Alfredův strýc Carl Zuppinger se stal v Sankt Gallenu policejním ředitelem a s rodinou si často dopisoval. Alfred byl od počátku patrně veden k převzetí podniku, který byl založen, když mu bylo 15 let, a s moravským podnikatelským prostředím se sžil. Navštěvoval významné události na moravské scéně, například Průmyslovou a živnostenskou výstavu v Olo-

mouci 1892 (*Industrie & Gewerbe Ausstellung in Olmütz 1892*), ze které se nám dochovala i jeho permanentka. Na Moravě se oženil s jistou Leokadií a roku 1899 se jim narodilo děvčátko. To pojmenovali Herta a v rodném listě mělo již uvedeno jako místo narození Janušov, okres Rýmařov. Hertě Zuppingerové se dostalo patrně klasického dívčího vzdělání s humanitním zaměřením. Z nalezených osobních věcí můžeme taktéž usuzovat, že měla ráda literaturu a hlavně poezii. V nálezu z bývalé špulkárny v Janušově se kromě velkého počtu knih německých klasiků, jako je Schiller, Goethe a další, objevilo také několik básnických sbírek. Některé jsou spíše romantického a milostného zaměření, které lahodí dívčímu srdci, než vysou-

ně zakládala různými symbolickými předměty, např. báseň Touha (*Sehnsucht*) si založila vylisovaným čtyřlístkem pro štěstí. Nevíme samozřejmě, jestli to byla její oblíbená báseň nebo jen náhoda, ale jistě to dokládá, že se některé věci ve střeoevropském kulturním prostředí doposud nezměnily.

Její zájem se zaměřoval také na kulturní dění, vlastnila různá operní libreta, např. k *Trubadurovi* od Giuseppe Verdiho či libreto k *Hoffmannovým povídkám* od Jaquese Offenbacha a mnohá další. Otázkou je, jakou roli v jejím zájmu o operu hrálo nedaleké německé divadlo v Olomouci. To zastávalo do určité míry roli kulturního centra Němců a symbolu německosti na střední a severní Moravě. České hry a opery hrálo jen minimálně, ne ani tak z důvo-



Alfred Zuppinger



du malé návštěvnosti nebo nechtí uměleckých ředitelů divadla, jako spíš vyhocené národnostní situace. Například při chystaném uvedení *Dalibora* od Bedřicha Smetany představitel Německého spolku Olomouc (*Deutscher Verein Olmütz*) zaslali rozhořčený dopis olomouckému městskému zastupitelstvu proti uvedení této české opery, plný nacionalistických klíšé, útoků na tehdejšího ředitele divadla a požadavků na zákaz českých oper. Můžeme předpokládat, že i v rámci prezentace jistého společenského postavení Zuppingerovi německé divadlo v Olomouci alespoň občas navštívili. Jejich touha po kultuře však mohla být čas od času ukojena i v Rýmařově. Například Mužský pěvecký sbor



Villa Zuppinger

Rýmařov (*Männergesangverein Römerstadt*) pořádá koncerty vážné hudby či divadelní večery. Díky tomu si mohli poslechnout např. Beethovenův koncert, Schuberta, Liszta a řadu dalších skladatelů, byť se hrálo jen v tělocvičně místní střední školy. Nebo si mohli zajít na nějaký lehčí kus do místního divadelního domu za 2 až 6 korun. Od počátku roku 1917 se kulturní život města obohatil také o biograf, poté co Rýmařov získal licenci na promítání filmů.

Zde všude mohla mladá Herta Zuppingerová hledat kulturní využití, avšak po 28. červenci roku 1914, kdy Rakousko-Uhersko vyhlásilo válku Srbsku, bylo zřejmě nutno víc než na kulturní využití myslet na reálnější a daleko méně zábavné věci. Tato čtyřletá světová tragédie s miliony mrt-

mi k válečným a šetrným receptům (*Wiener Kochbuch mit Anhang Kriegs- und Spar-Rezepte*). Tato vskutku „dobrá kuchyně“ poradila, jak uvařit například bavlníkovou polévku, falešnou úhoří polévku z řepy a prasečích nožek a mnohé další recepty, v nichž je řepa velmi často hlavní přísadou. Když Rakousko-Uhersko zavedlo v dubnu 1915 přídělový systém, nebylo jiného východiska než se uskromnit v zájmu vítězství - jak jinak.

V zájmu vítězství také umírali a vraceli se zmrzačení muži z Rýmařova a okolních vesnic. Někde, jak nám dokládají válečné památníky rozestě po těchto vsích, zemřeli v rodině otec i několik synů. Sřít s realitou a patně i s invalidy, navrativějšími se domů či přebývajícími v rýma-



u kovářiny anebo jednoruký horník kope krompáčem ve štole za svitu kahanu.

Právě tato snaha poukázat na normalitu brutálních válečných zmrzačení nám leccos napovídá o atmosféře ve společnosti, ze které velmi rychle vyprchalo proválené nadšení. Náhle byla zděšena moderní materiálovou zákopovou válkou, která chrlila mrtvé a zmrzačené sousedy, kamarády, známé a nejbližší v takovém množství jako žádná válka předtím. Není se tedy čemu divit, že i náctiletou Hertu Zuppingerovou zajímalo, jak případně pomoci obětem války. Mnoho mladých děvčat a žen také opravdu dobrovolně vstoupilo do různých ošetrovatelských řádů či nemocnic jako ošetrovatelky a pomocnice. Z ženských řádů se tradičně ošetrovatelské péči věnovaly boromejky (Kongregace Milosrdných sester sv. Karla Boromejského), vincentky (Kongregace Milosrdných sester sv. Vincence z Pauly) či alžbětky (Řád sv. Alžběty). V 19. století vznikla řada ženských kongregací, jejichž členky působily jako opatrovnice v nemocnicích i v domácnostech, například Kongregace sester sv. Alžběty či řada kongregací III. řádu sv. Františka. Protestantskou obdobou ošetrovatelských řádů byly diákonky. Diákonský institut založil roku 1836 Theodor Fliedner (1800-1864), pastor v Kaiserswerthu nedaleko Düsseldorfu, se

svojí manželkou Frederikou. V Rýmařově působil řád milosrdných sester a tělocvična klášterní školy sloužila jako rezervní špitál, některé ze tříd byly upraveny pro potřeby vojenské nemocnice a výuka ve škole částečně ustoupila ošetrovatelské práci.

Mgr. Martin Samson,

Městské muzeum Rýmařov

Fota: archiv městského muzea (Prameny: Archiv Městského muzea Rýmařov, depozitář D8, karton Zuppinger/Kühnel familie, složka Alfred Zuppinger; Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově, fond OU Rýmařov, inv. č. 405, sign. J, karton 136; Bierbaum, Otto Julius: *Ausgewählte Gedichte, Vídeň 1921*; Dekker, Hermann: *Heilen und Helfen, Stuttgart 1916*; Kol. autorů: *Hausbuch deutscher Lyrik, Mnichov 1913*; Balatková, Jitka: *Opery slovanských skladatelů na jevišti olomouckého německého divadla, Střední Morava, 1995, roč. 1, č. 1, s. 31-39*; Karel, Jiří - Jelínek, Josef: *125 let železniční trati Valšov - Rýmařov 1878-2003, Olomouc 2003*; Marek, Miloslav - Olejník, Marián: *90 let všeobecné nemocnice v Rýmařově, Bruntál 2002*; Suchánková, Lucie: *Vývoj ošetrovatelské péče v Opavě od poloviny 19. století do roku 1914. Diplomová práce. Masarykova univerzita Brno, Fakulta filosofická, 2010*; <http://de.wikipedia.org/wiki/Wolferth>.)



vých se samozřejmě odrazila i v životě dospívající slečny. Nemusela sice narukovat a trávit dny po kolena v bahně rozmáčených zákopů plných krys a mrtvých kamarádů s nejistotou, zda se dožije dalšího dne, ale válečné hospodářství a potravinová krize postupně pronikala velmi výrazně i do života lidí v zázemí.

I když Zuppingerovi nebyli zrovna chudou rodinou, zřejmě se i oni museli uskromnit a přinést oběti ve prospěch válečné mašinerie vlasti, jež byla jejich domovem pouhých 34 let. Tyto oběti jistě nespočítaly jen v zatloukání hřebů do rýmařovského erbu s cílem upisování válečné půjčky nebo výměně mosazných moždříků za litinové hlásající *Durch Krieg zum Sieg* (Skrze válku k vítězství). Ve věcech Zuppingerových se našla tzv. válečná kuchařka pracující s náhražkami za vše možné, snad s jistou mírou ironie pojmenovaná *Dobrá kuchyně* (*Die Gute Küche*) s podtitulem *Vídeňská kuchařka s poznámka-*

řovské nemocnici, zřejmě zasáhla i citlivou Hertu. Ta se zajímala o utrpení vojáků a snad si pohrávala s možností stát se ošetrovatelkou. Můžeme tak usuzovat z další nalezené knihy - *Léčení a pomoc* (*Heilen und Helfen*) od Dr. Hermanna Dekkera, jenž se věnuje především zraněním válečným. Kniha se komplexně zaměřuje na zranění způsobená válkou, jejich léčení a pozdější vyrovnání se s následky těchto zranění. Najdeme v ní např. rozdělení kulek podle tvaru a země, postupy při prostřelení střev, roztržení kostí, ale i celou kapitolu věnující se končetinovým náhradám a „bezproblémovému“ životu s nimi, nazvanou z dnešního pohledu až sarkasticky *Vůle zvířeti!* („*Der Wille sigt!*“). Touha autora knihy dokázat, jak bezproblémovým a normálním životem se bez končetin dá žít, působí křečovitě až tragikomicky, když vidíme, jak bezruký obchodník nastavitelnými háky rozměňuje mince, jednoruký kovář s protézou kove



— R ý m a ř o v s k ý —
horizont



Čtrnáctideník regionu Rýmařovska

číslo 1/2013

vyšlo 18. 1. 2013

cena 15 Kč



Město ocenilo úspěšné studenty



**Ministryně Ludmila Müllerová
navštívila Rýmařovsko**



ročník XV.



**Ohlédnutí za adventem a vánočními
svátky**



**Nové jízdní řády 2012/2013 – odjezdy
autobusů a vlaků z Rýmařova**



Volejbal žil i v době sváteční

Kdo byl kdo

Příběh rýmařovské rodiny v zlomovém čase konce 19. a první poloviny 20. století (2. část) Franz Kühnel

Nakonec, jako všechny špatné věci, i válka dospěla ke konci, a i když rozpadnuvší se Rakousko-Uhersko bylo na straně poražených, nově vzniklé Česko-slovensko stálo na straně vítězů. Zmatek a nejistotu německého obyvatelstva Rýmařova umocňovali i postupně se vracějící vojáci z prohrané války, kde bojovali bok po boku s Čechy i proti Čechům. Situaci neprospělo ani vyhlášení čtyř německých autonomních celků požadujících přičlenění k Německu nebo nově vzniklému Rakousku (*Deutschböhmen*, zahrnující severozápad a sever Čech, s centrem v Liberci; *Sudetenland*, zahrnující severovýchod Čech včetně Orlických hor, severozápad Moravy a západ bývalého Rakouského Slezska, s centrem v Opavě; *Böhmerwaldgau*, zahrnující jihozápad, jih a jihovýchod Čech, s centrem v Prachaticích; *Deutschsüdmähren*, zahrnující jih Moravy, s centrem ve Znojmě). Také okres Rýmařov spadl do tohoto území, do tzv. provincie *Sudetenland*.

Všem pokusům českých, moravských a slezských Němců o odtržení udělala přítrž nová československá armáda. Do Rýmařova přijel 22. listopadu 1918 zvláštní ozbrojený vlak a obsadil město zcela bez odporu a podle kroniky také bez většího zájmu německého obyvatelstva. Vojáci vyslechli na náměstí československou hymnu a po vypáčení dveří radnice byla z radniční věže vyvěšena československá vlajka, patrně ještě bíločervená bikolóra, neboť

trojbarevná vlajka s modrým klínem, za jejíhož autora je považován Jaroslav Krusa, byla zavedena až v roce 1920. Nakonec se 150 vojáků a pět důstojníků ubytovalo v tělocvičnách dívčí měšťanské školy a reálky.

Jak tyto události vnímala rodina v Rýmařově naturalizovaných Švýcarů, zvyklých na čtyřjazyčný kantonální systém, nevíme. Co však rodinu Zuppingerů zaručeně zasáhlo, byl tzv. nostrifikační zákon, jímž měla Československá republika možnost úředně nařídít, aby se zahraniční sídla a hospodářská vedení podniků působících na území Československa přesunula na území republiky. Zuppingerové, kteří měli svá aktiva rozestata po celé střední Evropě, tak více připoutal k Československu; přinejmenším rodinu Alfreda Zuppingerera. Avšak nejen nostrifikační zákon jej poutal k Rýmařovu a Československu jako takovému. V roce 1922 se jeho dcera provdala za jistého Franze Kühnela z Ryžoviště (něm. Braunseifen, do roku 1947 Brunzeif). Stalo se tak 23. září v evangelickém kostele v Šumperku.

I když se Herta Zuppingerová a Franz Kühnel brali v evangelickém kostele a jejich budoucí děti byly také evangelíky, Kühnelovi z Ryžoviště byli katolickou rodinou, ostatně jako naprostá většina rýmařovského okresu od doby rekatolizace. V první polovině 20. století byla konfese stále ještě schopna rozdělit sousedy a věřící jednotlivých církví na sebe mnohdy pohlíželi s neskryvaným de-



spektem. Smíšená manželství byla často problémem, který museli řešit hlavně budoucí manželé se svými rodinami, obzvláště pokud byl v rodině někdo konzervativní. V tomto případě se manželé, možná s přihlídnutím ke švýcarské rodinné protestantské tradici Zuppingerů, rozhodli pro protestantismus, patrně luteránství. Luteránství mělo na Rýmařovsku dlouhou tradici, před rekatolizací v 17. století zde vyznávala velká většina obyvatel právě luterskou konfesi. Jestli však mladý pár zohledňoval i hledisko tradičního německého luteránství, nevíme.

Rodina Kühnel byla v Ryžovišti poměrně rozrostlá. Jedni Kühnelové vlastnili velký, patrně nájemní dům na náměstí Ringpaltz 105, kde žilo osm rodin dohromady o 28 členech. Další bydleli na Ringgasse 120, nejspíše se jednalo o Franze staršího bratra Johana, jenž měl pět dětí, a v domě s nimi žila ještě rodina Schnaubelt. A konečně Franz Kühnel se s největší pravděpodobností narodil do čísla popisného 126 na Klostersgasse Johanu Kühnel a Karolíně, rozené Skolaut. Byl to doslova vánoční dárek, neboť se narodil 25. prosince 1889, a byl tedy o deset let starší než jeho budoucí žena Herta. To však nebylo nijak výjimečné,

a dokonce některé dobové časopisy obsahující rady pro „zaručeně“ šťastné manželství považovaly rozdíl deseti i více let jako ideální. Mladý Franz Kühnel zřejmě jevil ve škole nadání pro studium a technické vědy, a tak v devatenácti letech odešel do Brna, kde byl přijat na C. k. vysokou školu technickou v Brně (*K. K. technische Hochschule in Brünn*). Tam byl 6. listopadu 1908 imatrikulován jako řádný posluchač fakulty strojního inženýrství (*Maschinenbau-schule*). Zajímavostí může být, že Franz Kühnel studoval na fakultě ve stejnou dobu, kdy se zde habilitoval Ing. Dr. Viktor Kaplan, slavný vynálezce Kaplanovy turbíny, a právě začínal s pokusy na Francisových turbínách. Podle dochovaného studijního indexu však Franz Kühnel u nově habilitovaného docenta Kaplana žádnou zkoušku neskládal. Školu dokončil roku 1912, avšak to už se jmenovala C. k. německá vysoká škola technická Františka Josefa v Brně (*K. K. deutsche Franz-Joseph-technische Hochschule in Brünn*), aby se odlišila od české techniky, jež od roku 1911 nesla také jméno Františka Josefa. Rok 1912 byl pro Franze Kühnela i další absolventy, jež čekala povinná vojenská služba, výjimečný změnou branného zákona z roku





1868. Branec už nemusel sloužit tři roky, nýbrž pouze dva (nejednalo-li o speciální druhy zbraní, kde se sloužilo nadále tři roky, anebo námořnictvo, kde byla služba čtyřletá). Tato pro brance zřejmě dobrá zpráva o zkrácení služby však dostává poněkud ironický ráz, když si uvědomíme, že branci, kteří se těšili na kratší službu a nastoupili v letech 1912 až 1913, si ji naopak prodloužili o další čtyři brutální válečné roky. To byl i případ Franze Kühnela, který zřejmě nastoupil základní výcvik roku 1912. Nástup na základní vojenskou službu je u Franze Kühnela nejasný, neboť podle Seznamu odvodem povinných osob narozených r. 1889 byl odveden 20. 7. 1912, avšak v daňovém potvrzení kvůli výpovědi ze Škody Plzeň uvádí, že zde byl zaměstnán od 1. 1. 1913, zatímco dovolenkový list uvádí rok odvodu 1914. Základní službu si odsloužil v Sedmihradsku. Ve fotoalbumu, jež se nám zachovalo, vidíme horské výstupy v okolí dnešního rumunského Sibiu, Marmaróšské Síhoti, ale i pózování při práci s polním telefonem nebo při rozdělávání „menáže“. Vidíme také vojáky při zimních radovánkách s lyžemi či slavení Štědrého večera u prostřeného stolku s lahví vína.

Tato „vojenská idyla“ však skončila velmi rychle vypuknutím války. Franz Kühnel měl to štěstí, že coby vystudovaný strojní inženýr byl pro válečnou mašinerii prospěšnější jako vedoucí provozu na dílně v plzeňské Škodovce. Byl tedy zařazen k třetí rotě C. k.

Zeměbraneckého pracovního praporu č. 1. (K. k. Landsturmbataillon N.1 3. Kompagnie) a podílel se na výrobě kvalitních zbraní pro c. k. armádu. Díky tomuto zařazení nakonec bez úhony přestál celou válku a později byl v nové československé armádě přiřazen k Popradskému horskému pěšímu pluku č. 3. Zajímavé je, že jako inženýr měl pouze hodnost vojína v záloze.

V plzeňské Škodovce nakonec zůstal i po válce a pracoval jako vedoucí provozu lisovny střel. Plzeňská Škodovka po vzniku republiky začala vést i vnitřní administrativu v češtině a je obdivuhodné, jak rychle se Franz Kühnel přizpůsobil. Alespoň základní znalost češtiny mohl získat už za studií v Brně, byť bylo Brno stále více jak z poloviny městem německým a německy mluvící Moravané v něm měli velmi silnou pozici. V Plzni, patrně i při práci s českými kolegy, si češtinu mohl ještě vylepšit a na pracovních dokladech z roku 1919 už vidíme, že s jazykem pracuje na velmi dobré úrovni. Očividně si uvědomoval význam češtiny v novém státě i ve své budoucí profesní kariéře.

V září roku 1922, jak bylo zmíněno výše, se oženil s Hertou Zuppingerovou a 8. května 1924, již jako asistent ve výrobním oddělení Velká kovárna, v osobní zprávě Škodových závodů „oznamuje přírůstek rodiny, a to: dcerušky Helgy, nar. 17. 4. 1924 v Plzni“. O tři roky později oznamuje ještě narození syna Waltra, jenž byl Kühnelovým dárkem pod

stroměček a tatínkovi zároveň k narozeninám, neboť se narodil 26. 12. 1927; Kühnelovi pak měli vánoční svátky nejspíš plně oslav. Obě dítky byla pokřtěna v německém evangelickém kostele v Plzni. Franz Kühnelovi se v plzeňské Škodovce dařilo, neboť po přeražení z výrobního oddělení Velká kovárna do oddělení Malá kovárna, které s sebou neslo jak zvýšení platové třídy, tak měsíčního platu z 3116 Kčs na 3336 Kčs, začal být vyslán i na služební cesty. Cestovní zprávy pak podával generálnímu řediteli v češtině. Dochovaná cestovní zpráva z roku 1931 z cesty za účelem prohlídky továrny Premier v Chebu, která vyráběla motocykly a další jízdní prostředky, byla již psána bezvadnou a krásnou češtinou. Ze zprávy vyplývá, že měl Franz Kühnel zjistit, zdali má být v tomto podniku pokračováno ve výrobě motocyklů, respektive jak tuto výrobu udělat ziskovou. Ve zprávě kritizuje velké množství nedostatků ve výrobě a organizaci výroby, také zastaralé typy vyráběných motocyklů a nakonec dodává: „Reorganisace, za účelem snížení výrobních nákladů, by vyžádala mimo potřebných prací i větší investice.“ Firma Premier pak opravdu v roce 1933 ukončila výrobu „velkých“ motocyklů a dále se zde montovaly již jen mopedy, motokola, jízdní kola, kočárky atd. To byl Franz Kühnel již zaměstnancem této firmy.

Právě v roce 1931, po jeho kritice výrobních postupů v továrně, ho firma „Premier-Werke“ A. G. Cheb „přetáhla“ z plzeňské Ško-

dovky patrně s cílem zkvalitnit výrobu a snížit náklady. Rodina se tedy přestěhovala na počátku prosince 1931 do Chebu. I zde měl v kolektivu české spolupracovníky, pokud se dá usuzovat podle jmen, dokonce se v jeho skupině jednalo o tři z pěti. V listu adresovaném Franz Kühnelovi od firmy „Premier“ z 28. 1. 1932 jsou jako jeho kolegové uvedeni Jedlinský, Mašída, Hötzl a Novotný. Jinak byl Cheb město téměř zcela německé - k české národnosti se hlásilo jen asi něco kolem 11 % obyvatelstva - navíc později ovládané značnými protičeskými náladami a vzmachem německých nacionalistů.

Mgr. Martin Samson,
Městské muzeum Rýmařov

Fota: archiv muzea

(Prameny: Archiv Městského muzea Rýmařov, depozitář D8, karton Zuppinger/Kühnel familie, složka Franz Kühnel; Archiv MMR, karton Zuppinger/Kühnel familie II, inv. č. 21096, ob. č. D/849; Archiv MMR, depozitář D21, inv. č. 21083, ob. č. F/1378; Kronika města Rýmařova 1945-1955; Martin Kotá: Proměny města Brna v letech 1848-1914. Diplomová práce: Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta 2010, s. 32-33; Státní okresní archiv Bruntál se sídlem v Krnově, fond OU Rýmařov, inv. č. 658, kart. 375, 376; SOKA Bruntál, fond OU Rýmařov, inv. č. 71, knih. Stellungliste; Zákon o podnicích, které mají sídlo mimo území Československého státu; zákon č. 12/1920 Sb. z. a n.; http://www.verwaltungsgeschichte.de/sud_roemerstadt.html.)



— R ý m a ř o v s k ý —
horizont

Čtrnáctideník regionu Rýmařovska



číslo 2/2013

vyšlo 1. 2. 2013

cena 15 Kč



**Rýmařovsko ve druhém kole přímé
volby hlasovalo pro Miloše Zemana**



**V roce 2012 vyjžděla záchranka
v Rýmařově k 1603 událostem**



ročník XV.



**Fotografové sdružení Octopus
vystavují v Pranyři Tři cesty**



**V Ryžovišti se uskutečnil Český pohár
ve snowkitingu 2013**



**V bruntálském hotelu Slezan byli oceněni
úspěšní sportovci roku 2012**

Kdo byl kdo

Příběh rýmařovské rodiny v zlomovém čase konce 19. a první poloviny 20. století (3. část): Helga Kühnelová

Přestože rodina Kühnel žila v převážně německém Chebu, Franz Kühnel trval na tom, aby se jeho děti naučily česky, a patrně již od malička se o to snažil. V nalezených věcech Kühnelových nacházíme část krabice z deskové hry Učíme se česky (*Wir lernen tschechisch!*), jež byla podle vyobrazení určená pro menší děti. Starší Helga se pak učila česky i ve škole. Nalezený III. díl Praktické učebnice češtiny pro německé občanské školy (*Praktische Čechischbuch für deutsche Bürgerschulen*), který patřil právě Helze, nám dává docela jasný obrázek o jejich znalostech češtiny. Pokud zvládala tuto knihu, tak zcela jistě mluvila česky na velmi dobré úrovni. Zajímavé je, že tato učebnice pro německy mluvící studenty měla kromě tradičních praktických cvičení, českých písniček, pověstí a podobně za úkol také vychovávat k vlastenectví a sounáležitosti s ČSR. Osvětovala, proč se studenti vlastně mají učit česky. V tomto je nejtýpější cvičení 19. Česká řeč: „Česká řeč je pro nás velice důležitá. Proto se ji učíme. Tatínek říká, že je dnes všude české řeči třeba a s českou řečí že budu mít přece lepší vyhlídky na místo... Až budu českou řeč ještě lépe znáti, půjdu do českého kraje, abych se v ní zdokonalil.“

Za povšimnutí jistě stojí i název učebnice, kdy ve slově Čechischbuch je Č místo německého Tsch. Na tomto tvaru slova pro německy psané listiny v ČSR se ze stra-

ny úřadů Československé republiky trvalo, i když v německé abecedě Č nebylo a části německy mluvícího obyvatelstva to viditelně „pilo krev“.

Pozoruhodné je, že tyto „české“ věci byly nalezeny v Zuppingerově špulárně v Janušově, kam se rodina Kühnel přestěhovala až v dubnu 1939, kdy z prvorepublikového Československa nezbylo už vůbec nic. Německo pohltilo Čechy a Moravu, naděje na změnu se nerýsovala, a rodina přesto učební pomůcky češtiny nejen nevyhodila, ale ještě je stěhovala přes 400 km daleko.

Střední školu si mladá Helga vybrala zaměřenou na oděvnictví a návrhářství. Jednak k tomu měla zřejmě nadání, neboť krásně kreslila a její písmo je i v novogotické kurzívě úhledné, navíc ji to patrně bavilo, neboť se velmi zajímala o módu a film. Složky s jejími studentskými pracemi Pracovní kniha pro šití oděvů (*Werkbuch für Kleidernähen*) a Štíhly (*Schnitte*) jsou plné různých návrhů od nočních košilek přes dámské halenky až po šaty. Nutno říci, že mnohé modely by patrně obstály i v současné době. Také se zachovaly její výkresy zřejmě do obdoby předmětu technického kreslení, které podávají svědectví o jistém nadání v tomto směru. Poskytují nám však také obraz nacistické indoktrinace ve školství v „Sudtech“ po říjnu roku 1938. V listech nacházíme typologii technického písma zakončenou „německým pozdravem“, tedy *Heil Hitler!*, nebo návrh na Bismarckovo odpočívadlo v chebském parku, na němž se mimo jiné hlásá ono Bismarckovo: „*Wir Deutsche fürchten Gott, sonst nichts in der Welt.*“ (My Němci se bojíme Boha, jinak ničeho na světě.) Avšak v životě mladé slečny nebyla jen škola a návrhy Bismarckových odpočívadel. Helga podle všeho



milovala biograf, filmy a vše, co k tomu patřilo. V nalezeném sešitě, do kterého si vlepovala výjevy z filmů i filmové hvězdy, nalezneme hlavně německé herce, ale i americké hvězdy, jako třeba Shirley Temple. Kupovala si také německý *Illustrierter Filmkurier*, ve kterém bylo vždy pojednání o určitém filmu s velkým množstvím vyobrazení a případně ústředními písněmi. Například v čísle věnovaném filmu Lidé z varieté (*Menschen vom Varieté*) je text hlavní písně Kom und



tanz... a v čísle k slavnému filmu z roku 1938 *Když hvězdy svítí* (*Es leuchten die Sterne*) je mimo jiné i s notovým zápisem uvedena píseň *Das ist Berlin!*, která je snad víc než cokoli jiného vyjádřením tehdejší atmosféry německého filmu a která se i dnes často používá k dokreslení „šťastných 30. let“ v Berlíně.

Toto okouzlení filmem však bylo ve 20. a 30. letech typické pro velkou část společnosti nejen v Německu, ale i v Československu. Kupříkladu v Rýmařově a okolí k roku 1931 napočítáme pět promítacích licencí: pro město Rýmařov, kde se hrálo v létě dvakrát týdně a v zimě třikrát týdně a kapacita kina byla 511 sedadel, pro Horní Město, kde se hrálo dvakrát do týdně a kapacita kina byla 224

sedadel, pro Starou Ves, kde se hrálo dvakrát týdně a kapacita byla 224 sedadel, pro Ryžoviště, kde se hrálo v neděli, ale zato dvě představení, a kapacita kina byla 192 sedadel, a pro Břidličnou (do roku 1973 Frýdlant nad Moravicí, něm. Friedland an der Mohra), kde se hrálo jedenkrát týdně a kapacita kina byla 144 míst. Do roku 1928 se v Rýmařově navíc objevuje kočovné kino „Invalidia“ místního Spolku válečně zraněných (*Bund der Kriegsverletzten*), tudíž v Rýmařově po určitý čas současně fungovala dvě kina. V kinech se hrálo německy, avšak s českými titulky, takže i česká menšina se mohla potěšit návštěvou kina. Je pravděpodobné, že česká menšina uměla velmi dobře německy, takže titulky byly spíš



úlitbou republikovým orgánům. Bohužel se nám nezachoval žádný program, nebo ještě lépe účetní kniha, abychom mohli zrekonstruovat skladbu promítaných filmů a zjistit, čemu dávalo rýmařovské publikum přednost, což by jistě také byla zajímavá historická sonda k dějinám každodennosti.

Jak již bylo řečeno výše, rodina Kühnel se z Chebu do Janušova přistěhovala 3. dubna 1939 a opět to bylo za prací. Tentokrát však Franze Kühnela „nepřetáhla“ jiná firma, ale rodina. Jeho tchánů Alfredu Zuppingerovi táhlo již na 74. rok a měl potřebu vedení prosperující továrny někomu předat. Jeho zeť, zkušený strojní inženýr, navíc z tohoto kraje, byl ideální. Továrna, jež exportovala cívky do celé Evropy, od Nizozemí přes Jugoslávii, Řecko až do Bulharska, měla ve válečných letech zhruba 50 zaměstnanců, hlavně z okolních vesnic a také asi 15 ukrajinských dělníků. Jednalo se o Ukrajince z bývalých částí Polska, někteří z nich přišli do továrny již v říjnu 1939 a měli zřejmě nahradit pracovníky, kteří byli odvedeni do armády.

I když byl Franz Kühnel oficiálně „druhým mužem“ podniku, velmi brzy se ujal všech povinností a vedl podnik zcela samostatně. Od roku 1942-43 se na vedení podniku, i když spíše jako zapisovatelka nebo sekretářka svého otce, podílela i Helga, můžeme tak usuzovat z korespondence firmy. Zřejmě si musela doplnit vzdělání o stenografii, neboť se nám dochovaly její sešity z kurzu, pozdějšího data než ty středoškolské.

Mladší syn Walter se vydal cestou technických věd, zajímala ho hlavně elektrotechnika. Také se učil anglicky, avšak než se stačil výrazněji projevit či dostudovat,

byl povolán do armády. V roce 1944, kdy mu bylo teprve 17 let, byl odveden a přidělen k protiletadlové obraně k jednotce Flak, Batalion 243/ VIII. Jeho dopisy domů nám mohou osvětlit vztah mezi ním a sestrou, se kterou si patrně byli velmi blízcí. I když dopisy nemohly kvůli armádní cenzuře sdělovat příliš mnoho, pojmenování *Zuckersüsses Hellimäuschen* (v doslovném překladu snad Cukrově sladká myška Helka), kterým překřtil sestru v jednom z nich, vyjadřuje vše.

Továrna pracovala až do konce války, kdy byla zabavena a později se stala dceřinou firmou Národního podniku TOFA z Jablonce nad Jizerou. Franz Kühnel se ještě v roce 1946 staral o statek o rozsahu 33 ha v Ryžovišti, který mu byl v únoru 1946 zabaven. Díky tomu, že se nenalezl žádný národní správce, obhospodařoval ho s bývalými zaměstnanci. Z to-



hoto období, ze 6. června, se nám zachovala zpráva, která přibližuje atmosféru doby mezi koncem vál-

ky a odsunem Němců. Jde o žádost Franze Kühnela k Místní správní komisi obce Brunzejf (Ryžoviště) o navrácení koně, aby mohl statek dále fungovat. O koně nepřišel rozhodnutím úřadů, ale tak, že jistý občan Petras z Ryžoviště jednoduše přišel na statek a sebral ho, nehledě na jakékoliv protesty. Místo původního byl doveden do statku starý nemocný kůň, se kterým se nedalo

pracovat. Když se Kühnel se zaměstnanci domáhal navrácení koně, byl odbyt s poznámkou, ať ze starého koně udělají maso. Žádost je psaná opět výbornou a bezchybnou češtinou, až to nutí ke srovnání s „česky“ psanými zprávami od některých členů revolučních gard, jež byly plné pravopisných chyb, překlepů a prapodivných slovních tvarů. Tato žádost je také posledním dokumentem, jenž se nám dochoval o rodině Kühnel a Zuppinger v Zuppingerově špulárně. Podle všech předpokladů byla rodina odsunuta ke konci roku 1946 do Německa spolu s ostatními Němci z Rýmařovska a nucena začít zcela nový život.

Jak jsme viděli v předchozích řádcích, osudy členů rodiny byly určovány dobou, politickými posuny a událostmi, které sami nebyli schopni ovlivnit. Přesto se snažili vykonávat svoje povolání, koníčky, radosti, prostě žít svůj život, jak nejlépe to šlo, bez ohledu na to, v jakém politickém systému či státním útvaru se zrovna nacházeli. Také jsme schopni říci, že pro část německy mluvících Čechoslováků nebylo Československo jen nějakým přechodným politickým útvarem, jenž je odsouzen k zániku, ale vnitřně s ním počítá-

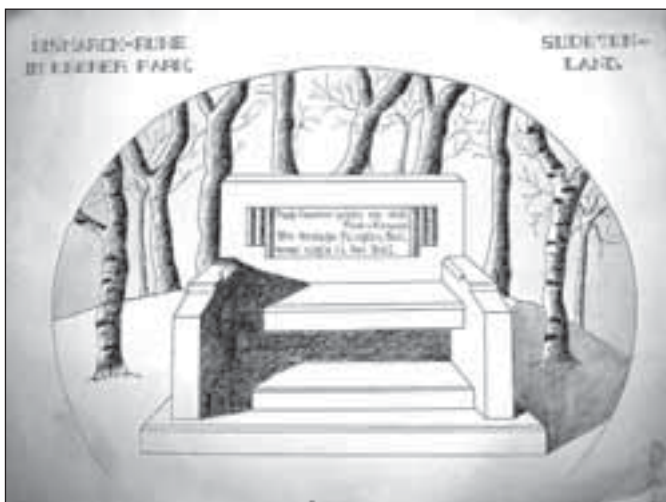


li i do budoucna. I když pracovali a přátelili se s česky mluvícím etnikem, sami mluvili dobře česky a i svoje děti vedli ke znalosti českého jazyka, byli nakonec postiženi kolektivní vinou a odsouzením po tragédii válečných let. Jejich hlavní vinou však byla jen příslušnost k národu, jehož vůdci páchali zločiny, a neangažovanost. Nebyli to antifašisté, nebyli postiženi nacistickou mocí, jen prostě žili svoje obyčejné životy. Tato drobná studie měla poukázat na to, jak tehdy mysleli, jak žili a že jejich životy byly v leccem podobné těm dnešním.

Mgr. Martin Samson,
Městské muzeum Rýmařov

Fota: archiv muzea

(Prameny: Archiv Městského muzea Rýmařov, depozitář D8, karton Zuppinger/Kühnel familie, složka Franz Kühnel; Archiv MMR, depozitář D8, karton Zuppinger/Kühnel familie II, inv. č. 21094, ob. č. D/847; Archiv MMR, depozitář D8, karton Zuppinger/Kühnel familie III, inv. č. 21088, ob. č. Q/30; Archiv MMR, depozitář D8, inv. č. 21095, ob. č. D/848; Archiv MMR, depozitář D8, inv. č. 21099, ob. č. Q/35; Sbírký MMR, depozitář D8, inv. č. 21072, ob. č. LH/56; Josef Willinger, Hans Willinger, Václav Vaniš: *Čeština, Praktische Čechischbuch für deutsche Bürgerschulen*, III. Teil, Prag 1936, s. 51; Státní okresní archiv Bruntál, fond OU Rýmařov, inv. č. 405, sign. J, kart. 136; SOkA Bruntál, nezpracovaný fond Továrna na tkalcovské cívky TOFA.)





— R ý m a ř o v s k ý —

horizont

Čtrnáctideník regionu Rýmařovska



číslo 4/2013

vyšlo 1. 3. 2013

cena 15 Kč



**Sníh na střechách a komunikacích
- věčný problém zimního období**



**Příběh majitelů janašovské špulárny
- exkurze do roku 1946**



ročník XV.



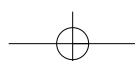
**Mezi oceněnými policisty byl
Petr Kubis z rýmařovského oddělení**



**Hasiči vyprošťovali poštačku z dodávky
po střetu s autobusem**



**V zahradě Hedvy se jel krajský přebor
v běžeckém lyžování**



Městské muzeum a Galerie Octopus

Příběh majitelů janašovské špulčárny - exkurze do roku 1946

V minulém roce jsme čtenáře informovali o cenném historickém nálezů při bourání někdejší Zuppingerovy špulčárny v Janušově, která předcházela revitalizaci pozemku do podoby sportovního a odpočinkového areálu. Zaměstnanci demoliční firmy narazili v půdním prostoru budovy na zazděnou skříň, v níž byly uloženy osobní věci a dokumenty původních majitelů.

Část předmětů byla převezena do rýmařovského muzea k prozkoumání. „Věci se k nám dostaly na vlečce se sutí a s rozbitým nádobím, byly plné prachu, slepičinců, peří a různé jiné špíny,“ popsal stav nálezu historik muzea Martin Samson. Předměty postupně očistil, roztrídil a začal s jejich evidencí a studiem. Na základě písemností, ale také věci denní potřeby, které rodina odsunutých majitelů špulčárny na půdě ukryla patrně s nadějí, že se pro ně za čas vrátí, vznikl ucelený obraz jejich osobního života i osudu, který jim přinesly dějinné zvraty.

Martin Samson se rozhodl tento obraz sestavit do co největší komplexnosti a s pomocí dalších materiálů uložených v archivech napsal studii o rodině Alfreda Zuppingerera, jeho dcery Hertý, zete Franze Kühnela a vnučat Helgy a Waltera. Studii, která se zaměřila na konkrétní epizody v životě rodiny od založení janašovské špulčárny až do poválečného odsunu, ve třech dílech otiskl na přelomu loňského a letošního roku také náš čtrnáctideník.

Aby si mohli návštěvníci muzea doklady každodenního života té

doby přímo prohlédnout, vytvořila kurátorka muzea Petra Malá z nalezených předmětů a písemností výstavu pod názvem *Lidé janašovské špulčárny před rokem 1946*, která byla ve čtvrtek 21. března slavnostně otevřena v galerii Pranýř.

„To, co zde vidíme dnes, je zakonzervovaný rok 1946 rodiny Zuppinger a Kühnel z Janušova. Čas pro tyto věci se zastavil po jejich zazdění v bývalé Zuppingerově špulčárně, kde se opět nadýchly světa a plynoucího času až loni, kdy byly nalezeny při bourání oné krásné budovy,“ shrnul Martin Samson náplň výstavy při vernisáži.

Návštěvníci galerie si díky tomu mohou prohlédnout nejrůznější předměty denní potřeby z předválečné doby - nádobí a prostráání, kuřácké náčiní, flakony od parfémů, dívčí šaty se střevíčky a kabelkou, ale i kožené pracovní boty s dřevěnou podrážkou. Najdou také obsah domácí lékárníčky, dvě žehličky či dřevěné lyže značky Sport Ott s hůlkami. Některé předměty se přímo pojí



k válečné realitě, např. polní láhev Wehrmachtu nebo odznáčky tzv. Winterhilfe. Množství informací o rodině poskytly písemné dokumenty - legitimace s portrétními fotografiemi, úřední listiny, osobní dopisy, ale i plakáty či školní výkresy. Bližší informace o jednotlivých členech rodiny nabízí návštěvníkům zpracované medailony.

Samostatnou kapitolu rodinného příběhu tvoří nalezené knihy, které svědčí o úrovni vzdělání a také zájmech rodiny. Na základě nalezených knih založilo muzeum příruční knihovnu německé lite-

ratury, která se postupně rozšiřuje o příspěvky dárců a v současnosti obsahuje na 600 titulů. Na výstavě se objevily nejzajímavější kusy janašovské domácí knihovničky včetně *Horské kroniky* Franze Brixela, kterou v překladu začíná uvádět i Rýmařovský horizont, nebo „válečná a spořivá“ sbírka kuchařských receptů *Dobrá kuchyně*. Návštěvníci vernisáže mohli ochutnat sýrové sušenky, které připravila autorka výstavy podle jednoho z receptů.

Výstava o rodině Zuppingerů a Kühnelů bude v Pranýři k vidění do 27. března. ZN



Můj šálek čaje

Michal Viewegh: Mafie v Praze

„Ministr se už ani netajil tím, že jediným cílem toho zbytečného papírování je znemožnit ÚOOZ jeho skutečnou práci. 'Strojvůdce se stane ministrem vnitra, z úřadu si doslova udělá koryto a už jenom žere,' pomyslel si Plukovník.“

„Primátor se zamračil. 'Běžel jsem kvůli tobě deset kilometrů. Tak mě moc neprovokuj. Když máš předraženou opencard a propadáš se ti ve Stromovce tunely, musíš holt zapracovat na své image,' zašklebil se Mord. 'Jinak ty volby prohrám.'“

Začal jsem dvěma úryvky z knihy, kterou jsem dostal k letošním Vánocům, a musím říct, že po dlouhé době je to kniha, kterou jsem přečetl jedním dechem. Jmenuje se *Mafie v Praze*

a jejím autorem je oblíbený český spisovatel Michal Viewegh. Vyšla v roce 2011 a rovnou se stala bestsellerem. Tato kniha je psána metodou koláže, autor jako by využil posbírané novinové útržky z české politiky za několik posledních let, promíchal je a pak dal znovu dohromady. Pravá jména našich předních politiků a vysokých policejních úředníků jsou nahrazena přezdívkami, ale každý čtenář všechny krásně pozná. Kdo by tak asi mohl být například uvedený lobbista Darek Balík nebo Borisek, který má písklavý hlas a místo kravaty nosí složený hedvábný šátek?

Knihy seznamuje čtenáře se zákulisím politické scény v naší republice, s propojením vysoce postavených politiků s různými lobbyisty a vysokými policejními úředníky. Popisují se

zde mafiánské praktiky na té nejvyšší úrovni. Jak se přerozdělují zisky z předražených státních zakázek, jak se dá každý problém zamést pod koberec a jak je těžké se této mafii postavit. Kdo nespolupracuje, je sesazen, kdo spolupracuje, je dobře zaplacen.

Když jsem tuto knihu přečetl, řekl jsem si, že už snad nikdy nemůžu jít k volbám. O to silnější tento pocit byl, když jsem přečetl druhý díl s názvem *Mráz přichází z Hradu*. No a utvrzen byl po přečtení série knih o kmotru Františku Mrázkovi, který byl v roce 2006 zastřelen. Negativní názor na naši politickou scénu jsem přeci jen změnil, když jsem si řekl, že *Mafie v Praze* je přece jen kniha, nebo ne?

Miroslav Glacner
(Viewegh, Michal. *Mafie v Praze*. 1. vyd. Brno: Druhé město, 2011. 394 s.)